

Opozorilo: Neuradno prečiščeno besedilo predpisa predstavlja zgolj informativni delovni pripomoček, glede katerega organ ne jamči odškodninsko ali kako drugače.

Neuradno prečiščeno besedilo Zakona o duševnem zdravju obsega:

- Zakon o duševnem zdravju – ZDZdr (Uradni list RS, št. 77/08 z dne 28. 7. 2008),
- Odločbo o razveljavitvi tretjega stavka drugega odstavka in tretjega stavka tretjega odstavka 74. člena Zakona o duševnem zdravju z odložnim rokom (Uradni list RS, št. 46/15 z dne 26. 6. 2015),
- Odločbo o ugotovitvi protiusustavnosti Zakona o duševnem zdravju ter o ugotovitvi kršitve pritožnikovih pravic iz prvega in drugega odstavka 19. člena ter prvega odstavka 21. člena Ustave (Uradni list RS, št. 44/19 z dne 5. 7. 2019).

ZAKON O DUŠEVNEM ZDRAVJU (ZDZdr)

(neuradno prečiščeno besedilo št. 2)

[\(poseg odločbe US o načinu izvrševanja tega zakona\)](#)

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

(1) Ta zakon določa sistem zdravstvene in socialno varstvene skrbi na področju duševnega zdravja, nosilce oziroma nosilke te dejavnosti ter pravice osebe med zdravljenjem v oddelku pod posebnim nadzorom psihiatrične bolnišnice, obravnavo v varovanem oddelku socialno varstvenega zavoda in v nadzorovani obravnavi.

(2) Ta zakon določa postopke sprejema osebe:

- na zdravljenje v oddelku pod posebnim nadzorom psihiatrične bolnišnice;
- v obravnavo v varovani oddelku socialno varstvenega zavoda;
- v nadzorovano obravnavo;
- v obravnavo v skupnosti.

(3) Ne glede na določbe tega zakona se v primeru kršitev pravic osebe kot uporabnika oziroma uporabnice zdravstvenih storitev pri izvajalcih oziroma izvajalkah (v nadaljnjem besedilu: izvajalec) zdravstvene dejavnosti, uporabijo določbe zakona, ki ureja pacientove pravice.

2. člen

Izrazi, uporabljeni v tem zakonu, imajo naslednji pomen:

1. Akutno bolnišnično zdravljenje je zdravljenje v bolnišnici zaradi akutne duševne motnje ali akutnega poslabšanja kronične duševne motnje.
2. Domače okolje osebe je okolje oziroma prostor, kjer oseba živi. Praviloma je to njen dom, lahko pa tudi stanovanjska skupnost ali drug prostor bivanja.
3. Duševna motnja je začasna ali trajna motnja v delovanju možganov, ki se kaže kot spremenjeno mišljenje, čustvovanje, zaznavanje, vedenje ter dojemanje sebe in okolja.

- Neprilagojenost moralnim, socialnim, političnim ali drugim vrednotam družbe se sama po sebi ne šteje za duševno motnjo.
4. Duševno zdravje je stanje posameznika oziroma posameznice (v nadaljnjem besedilu: posameznik), ki se kaže v njegovem mišljenju, čustvovanju, zaznavanju, vedenju ter dojemanju sebe in okolja.
 5. Koordinator nadzorovane obravnave je posameznik, ki ga za spremljanje in koordiniranje nadzorovane obravnave posamezne osebe na predlog psihiatrične bolnišnice s sklepom določi sodišče.
 6. Koordinator obravnave v skupnosti je posameznik, ki ga za spremljanje in koordiniranje obravnave v skupnosti za posamezno osebo določi center za socialno delo.
 7. Načrt nadzorovane obravnave je načrt časovno določenih zdravstvenih, socialno varstvenih in drugih storitev, ki se izvajajo v nadzorovani obravnavi izven psihiatrične bolnišnice v domačem okolju osebe.
 8. Načrt obravnave v skupnosti vsebuje časovno določene zdravstvene, socialno varstvene in druge storitve z njihovimi izvajalci, ki se opravljajo v obravnavi v skupnosti in se sprejme za posamezno osebo.
 9. Načrt zdravljenja je načrt zdravstvenih storitev, ki ga glede na zdravstveno stanje posamezne osebe določi zdravnik oziroma zdravnica (v nadaljnjem besedilu: zdravnik) ob njenem sprejemu v psihiatrično bolnišnico in se ga ustrezno prilagaja zdravstvenemu stanju osebe.
 10. Najbližja oseba je posameznik, ki ga določi oseba. Če oseba svoje najbližje osebe ne določi, je najbližja oseba po tem zakonu določena po naslednjem izključujočem vrstnem redu:
 - zakonec, zunajzakonski partner ali partner iz registrirane istospolne partnerske skupnosti,
 - polnoletni otroci oziroma posvojenci,
 - starši oziroma posvojitelji,
 - polnoletni bratje ali sestre,
 - stari starši,
 - polnoletni vnuki.
 11. Obravnava je postopek izvajanja zdravstvenih, socialno varstvenih ali drugih storitev in programov.
 12. Oddelek pod posebnim nadzorom je oddelek psihiatrične bolnišnice za intenzivno zdravljenje, kjer se osebi zaradi zdravstvenih razlogov in ogrožanja svojega življenja ali življenja drugih, hudega ogrožanja svojega zdravja ali zdravja drugih, povzročanja hude premoženjske škode sebi ali drugim lahko omeji gibanje.
 13. Oseba je posameznik z duševno motnjo, ki se zdravi oziroma obravnava v mreži izvajalcev programov in storitev za duševno zdravje.
 14. Oseba s hudo in ponavljajočo se duševno motnjo je posameznik, ki je zaradi dolgotrajne duševne motnje manj zmožen dejavnega vključevanja v svoje okolje.
 15. Psihiatrična bolnišnica je psihiatrična klinika, psihiatrična bolnišnica oziroma psihiatrični oddelek splošne bolnišnice, ki opravlja specialistično bolnišnično in specialistično ambulantno zdravljenje ter konziliarno dejavnost s področja psihiatrije.
 16. Socialno varstveni zavod je splošni ali posebni javni socialno varstveni zavod ali koncesionar, ki opravlja storitve v okviru mreže javne službe in je namenjen varstvu, bivanju in življenju oseb, katerih akutno bolnišnično zdravljenje, povezano z duševno motnjo, je zaključeno oziroma zanje bolnišnično zdravljenje ni potrebno.
 17. Varovani oddelek je oddelek v socialno varstvenem zavodu, kjer so osebe zaradi svojih potreb nepretrgoma deležne posebne zaščite in varstva ter zavoda ne morejo zapustiti po lastni volji.
 18. Zastopnik oziroma zastopnica pravic oseb na področju duševnega zdravja (v nadaljnjem besedilu: zastopnik) je posameznik, ki varuje pravice, interese in koristi osebe.

3. člen

(1) Kakršna koli oblika zapostavljanja na podlagi duševne motnje je prepovedana.

(2) Osebi se pri obravnavi zagotovi varstvo njenega osebnega dostojanstva ter drugih človekovih pravic in temeljnih svoboščin, individualna obravnava in enaka dostopnost do obravnave.

4. člen

(1) Mrežo izvajalcev, ki izvajajo programe in storitve za duševno zdravje (v nadaljnjem besedilu: mreža) v okviru javne službe, sestavljajo:

- izvajalci psihiatričnega zdravljenja,
- izvajalci socialno varstvenih programov in storitev,
- izvajalci nadzorovane obravnave,
- izvajalci obravnave v skupnosti.

(2) Izvajalci psihiatričnega zdravljenja so:

- psihiatrične bolnišnice,
- psihiatrične ambulante s koncesijo za opravljanje zdravstvene dejavnosti,
- ambulante za klinično psihologijo s koncesijo za opravljanje zdravstvene dejavnosti,
- zdravniki specialisti oziroma specialistke s koncesijo za opravljanje psihiatričnega zdravljenja,
- psihologi s specializacijo iz klinične psihologije s koncesijo za opravljanje zdravstvene dejavnosti,
- izbrani osebni zdravniki s koncesijo.

Izvajalci psihiatričnega zdravljenja tesno sodelujejo in povezujejo svojo dejavnost na primarni, sekundarni in terciarni ravni.

(3) Izvajalci socialno varstvenih storitev in programov so:

- javni socialno varstveni zavodi z varovanimi oddelki,
- druge pravne in fizične osebe s koncesijo ali z dovoljenjem za delo za opravljanje socialno varstvenih storitev.

(4) Izvajalci nadzorovane obravnave so:

- izvajalci psihiatričnega zdravljenja,
- pravne in fizične osebe s koncesijo za opravljanje zdravstvene dejavnosti.

(5) Izvajalci obravnave v skupnosti so:

- javni socialno varstveni zavodi,
- druge pravne in fizične osebe s koncesijo ali z dovoljenjem za delo za opravljanje socialno varstvenih storitev,
- izvajalci socialno varstvenih programov in storitev, ki storitve oziroma programe izvajajo na področju duševnega zdravja,
- izvajalci psihiatričnega zdravljenja,
- nevladne organizacije s področja duševnega zdravja, ki izpolnjujejo pogoje za izvajanje javne službe po zakonu, ki ureja socialno varstvo.

(6) Nevladne organizacije s področja duševnega zdravja opravljajo v okviru obravnave v skupnosti predvsem naslednje programe:

- svetovanje, samopomoč in izobraževanje,
- vodenje dnevnih centrov,
- vodenje pisarn za svetovanje,
- stanovanjske in bivalne skupine,
- pomoč ter podpora pri učenju in študiju,
- delo z družinami,

- vodenje treningov socialnih in življenjskih spretnosti,
- organizacija prostočasnih dejavnosti,
- zaposlitveni centri s podporno zaposlitvijo,
- usposabljanje za delo.

5. člen

(1) Kadrovske, tehnične in prostorske pogoje izvajalcev psihiatričnega zdravljenja ter postopek njihove verifikacije določi minister oziroma ministrica, pristojna za zdravje (v nadaljnjem besedilu: minister).

(2) Kadrovske, tehnične in prostorske pogoje izvajalcev socialno varstvenih programov in storitev ter izvajalcev obravnave v skupnosti ter postopek njihove verifikacije določi minister oziroma ministrica, pristojna za socialno varstvo (v nadaljnjem besedilu: minister za socialno varstvo), v soglasju z ministrom.

6. člen

Republika Slovenija posebno skrb namenja duševnemu zdravju z vzpodbujanjem razvoja programov za osveščanje javnosti glede preprečevanja, razpoznavanja in zdravljenja duševnih motenj.

7. člen

(1) Razvojni cilji in potrebe na področju preventive, psihiatričnega zdravljenja, celovite socialno varstvene obravnave, nadzorovane obravnave in obravnave v skupnosti se opredelijo z nacionalnim programom varovanja duševnega zdravja za obdobje najmanj petih let (v nadaljnjem besedilu: nacionalni program).

(2) Nacionalni program vsebuje:

- strategijo razvoja varovanja duševnega zdravja,
- akcijski načrt za varovanje duševnega zdravja,
- cilje, organizacijo, razvoj in naloge izvajalcev,
- mrežo izvajalcev programov in storitev za duševno zdravje,
- nosilce nalog za uresničevanje nacionalnega programa.

8. člen

(1) Zdravljenje osebe poteka v skladu s strokovno preverjenimi metodami in mednarodno priznanimi standardi.

(2) Zdravstveni poseg mora biti sorazmeren z njegovim namenom. Med več možnimi zdravstvenimi posegi, ki imajo primerljive učinke, se izbere oziroma predlaga tistega, ki najmanj posega v osebno integriteto osebe, najmanj omejuje njeno osebno svobodo in ima najmanj neželenih učinkov.

9. člen

(1) Posebne metode zdravljenja se lahko izvajajo le izjemoma, pod pogoji, ki jih določa ta zakon, in le v psihiatričnih bolnišnicah.

- (2) Posebne metode zdravljenja so:
- zdravljenje z elektrokonvulzivno terapijo,
 - hormonsko zdravljenje,
 - uporaba psihotropnih zdravil v vrednostih, ki presegajo največji predpisani odmerek.

(3) Psihokirurško zdravljenje v Republiki Sloveniji ni dovoljeno.

(4) O uporabi posebnih metod zdravljenja na predlog psihiatra oziroma psihiatrinje (v nadaljnjem besedilu: psihiater), ki osebo zdravi, odloča zdravniški konzilij, ki ga za vsak primer posebej imenuje direktor psihiatrične bolnišnice (v nadaljnjem besedilu: zdravniški konzilij). Zdravniški konzilij je sestavljen iz najmanj treh psihiatrov, od katerih najmanj eden ni zaposlen v psihiatrični bolnišnici, v kateri se oseba zdravi, in osebe ni zdravil.

(5) Zdravljenje z elektrokonvulzivno terapijo ali hormonsko zdravljenje se lahko izvaja, če:

- je podana pisna privolitev osebe ali skrbnika,
- je podano pozitivno neodvisno mnenje o potrebnosti in posledicah takšnega zdravljenja s strani psihiatra, ki osebe ne zdravi in ni član zdravniškega konzilija,
- ni na voljo nobenih drugih učinkovitih metod zdravljenja za ustrezno zdravstveno oskrbo,
- je to nujno potrebno za zdravljenje osebe in
- pričakovana korist odtehta predvidljivo tveganje in obremenitev, ki ju prinaša predlagano zdravljenje.

(6) Zdravljenje z uporabo psihotropnih zdravil v vrednostih, ki presegajo največji predpisani odmerek, se lahko izvaja, če:

- je podana pisna privolitev osebe ali skrbnika,
- ni na voljo nobenih drugih učinkovitih metod zdravljenja za ustrezno zdravstveno oskrbo in
- je to nujno potrebno za zdravljenje osebe.

(7) Zdravnik lahko zdravi z uporabo psihotropnih zdravil v vrednostih, ki presegajo največji predpisani odmerek, tudi brez pisne privolitve osebe ali skrbnika in brez odobritve zdravniškega konzilija, če oseba potrebuje nujno medicinsko pomoč in so izpolnjeni pogoji iz prvega odstavka 39. člena tega zakona. O tem v enem dnevu od začetka zdravljenja obvesti direktorja psihiatrične bolnišnice, ki takoj imenuje zdravniški konzilij. Zdravniški konzilij najkasneje v štirih delovnih dneh od prejema obvestila odobri oziroma ne odobri takšnega zdravljenja in o tem takoj obvesti direktorja psihiatrične bolnišnice. O odločitvi zdravniškega konzilija direktor psihiatrične bolnišnice v enem dnevu od prejema obvestila obvesti osebo, najbližjo osebo, zastopnika, odvetnika in skrbnika.

(8) Če zdravniški konzilij zdravljenja iz prejšnjega odstavka ne odobri, se zdravljenje takoj opusti. Če zdravniški konzilij zdravljenja ne odobri, lahko konzilij oziroma njegov član predlaga uvedbo strokovnega nadzora s svetovanjem v skladu z zakonom, ki ureja zdravstveno dejavnost. Uvedbo strokovnega nadzora lahko predlaga tudi zastopnik.

(9) Kadar se posebne metode zdravljenja uporabljajo pri osebah, ki so bile sprejete na zdravljenje v oddelek pod posebnim nadzorom brez privolitve (39. in 53. člen), njihovo uporabo s sklepom v nepravdnem postopku predhodno odobri sodišče, na območju katerega je psihiatrična bolnišnica, v dveh dneh od prejema predloga. Psihiatrična bolnišnica poda predlog za uporabo posebne metode zdravljenja in mu priloži odobritev zdravniškega konzilija za uporabo posebne metode zdravljenja.

(10) Izvajanje posebnih metod zdravljenja se vpiše v zdravstveno dokumentacijo osebe. O izvajanju posebnih metod zdravljenja psihiatrična bolnišnica vodi evidenco v skladu s 100. členom tega zakona.

(11) Oseba, najbližja oseba, zastopnik, odvetnik ali skrbnik ima pravico zahtevati izvedbo upravnega nadzora nad izvedbo posebne metode zdravljenja.

(12) Mladoletnikov ni dovoljeno zdraviti s posebnimi metodami zdravljenja.

10. člen

Duševna motnja osebe sama po sebi ne predstavlja opravičljivega zdravstvenega razloga za izvedbo ukrepa sterilizacije ali umetne prekinitve nosečnosti.

11. člen

Znanstveno raziskovanje na osebi se sme izvajati le, če so izpolnjeni vsi naslednji pogoji:

- pisna privolitev osebe, ki jo oseba da po poučitvi in izrecno v ta namen in jo lahko kadar koli prekliče na kakršen koli način,
- pisno dovoljenje konzilija psihiatrične bolnišnice, dano posebej v ta namen,
- raziskave na ljudeh ni mogoče nadomestiti z drugo podobno uspešno raziskavo,
- nevarnosti, ki jim utegne biti izpostavljena oseba, niso nesorazmerne z možnimi koristmi raziskave,
- načrt raziskave odobri Komisija Republike Slovenije za medicinsko etiko, potem ko je neodvisno proučila njeno zdravstveno vrednost, pretehtala pomembnost ciljev raziskave in ocenila njeno etično sprejemljivost,
- oseba je seznanjena s svojimi pravicami in jamstvi v skladu z zakonom.

II. PRAVICE OSEBE V ODDELKU POD POSEBNIM NADZOROM, V VAROVANEM ODDELKU IN V NADZOROVANI OBRAVNAVI

1. Splošno

12. člen

(1) Osebi se v času obravnave v oddelku pod posebnim nadzorom, v varovanem oddelku in v nadzorovani obravnavi zagotavlja spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin, zlasti njene osebnosti, dostojanstva ter duševne in telesne celovitosti.

(2) Pravice, ki se zagotavljajo osebi v oddelku pod posebnim nadzorom in varovanem oddelku, so:

- pravica do dopisovanja in uporabe elektronske pošte,
- pravica do pošiljanja in sprejemanja pošilk,
- pravica do sprejemanja obiskov,
- pravica do uporabe telefona,
- pravica do gibanja,
- pravica do zastopnika.

(3) Pravici, ki se zagotavljata osebi v nadzorovani obravnavi, sta:

- pravica do gibanja,
- pravica do zastopnika.

13. člen

(1) Omejitev pravic iz prejšnjega člena, razen pravice do zastopnika, je dopustna, če je to nujno potrebno, ker oseba ogroža svoje življenje ali življenje drugih ali huje ogroža svoje zdravje ali zdravje drugih ali povzroča hudo premoženjsko škodo sebi ali drugim. Pravica se lahko omeji le v tistem obsegu, ki je nujno potreben za doseg namena, zaradi katerega se pravica omejuje. Pri omejevanju pravic se uporabi najmilejši ukrep, ki se izvaja najkrajši možni čas.

(2) O omejitvi pravic na predlog direktorja psihiatrične bolnišnice oziroma socialno varstvenega zavoda v dveh dneh od prejema predloga s sklepom v nepravdnem postopku odloči sodišče, na območju katerega je psihiatrična bolnišnica oziroma socialno varstveni zavod. Pred izdajo sklepa sodišče zasliši osebo, razen če to glede na njeno zdravstveno stanje ni mogoče. Sklep, ki vsebuje razloge, vrsto in trajanje omejitev, se vroči predlagatelju, osebi, odvetniku, zakonitemu zastopniku, najbližji osebi in zastopniku.

14. člen

Zoper sklep iz prejšnjega člena se lahko posamezniki iz drugega odstavka prejšnjega člena in psihiatrična bolnišnica oziroma socialno varstveni zavod pritožijo v treh dneh od vročitve sklepa sodišča. Pritožba ne zadrži izvršitve sklepa.

15. člen

(1) Mladoletnikom se v času obravnave zagotavlja še posebno skrb in varstvo pravic.

(2) Mladoletnika se praviloma ne sprejme na zdravljenje v oddelek pod posebnim nadzorom skupaj s polnoletnimi osebami, razen če bi bilo to zanj koristno.

16. člen

(1) Sprejemni zdravnik v psihiatrični bolnišnici oziroma posameznik, ki osebo sprejme v obravnavo v varovani oddelek socialno varstvenega zavoda, osebo ustno in pisno pouči o njenih pravicah, ki jih ima po tem zakonu.

(2) Psihiatrična bolnišnica oziroma socialno varstveni zavod na vidnem mestu objavita seznam pravic, ki jih ima oseba po tem zakonu, in hišni red. Seznam vsebuje tudi službene naslove in telefonske številke zastopnikov, zadolženih za območje, na katerem deluje psihiatrična bolnišnica oziroma socialno varstveni zavod.

(3) Pravice in podatki iz prejšnjega odstavka so povzeti tudi v posebni zloženki, ki se osebi izroči ob sprejemu v oddelek pod posebnim nadzorom in v varovani oddelek.

17. člen

(1) Oseba ima pravico do varstva v socialnem in bivalnem okolju, ki je kar se da neomejevalno, in zdravljenja na najmanj omejevalni in vsiljivi način, ki je na razpolago, ob upoštevanju njenega zdravstvenega stanja in potreb po zagotavljanju varnosti drugih.

(2) Pri obravnavi osebe se upošteva njena volja, če je ta v njeno korist.

18. člen

(1) Izvajalci programov in storitev za duševno zdravje so dolžni kot poklicno skrivnost varovati vse, kar pri opravljanju svojega poklica ali dela zvedo o osebi, zlasti informacije o njenem zdravstvenem stanju, osebnih, družinskih in socialnih razmerah ter informacije v zvezi z ugotavljanjem, zdravljenjem in spremljanjem bolezni ali poškodb.

(2) Dolžnosti varovanja informacij iz prejšnjega odstavka se lahko izvajalca programov in storitev za duševno zdravje razreši v skladu z določbami zakona, ki ureja pacientove pravice.

2. Pravica do dopisovanja, sprejemanja pošilk in obiskov ter uporabe telefona

19. člen

(1) Osebi se omogoči dopisovanje, pri čemer se zagotovi tajnost vsebine sporočil vseh oblik dopisovanja. Oseba ima pravico do uporabe elektronske pošte v skladu z možnostmi v psihiatrični bolnišnici oziroma socialno varstvenem zavodu.

(2) Oseba ima pravico sprejemati pisanja od državnih organov, organov lokalnih skupnosti, nosilcev javnih pooblastil in odvetnika ter se obračati nanje z vlogami za varstvo svojih pravic in pravnih koristi preko psihiatrične bolnišnice in socialno varstvenega zavoda v zaprtih kuvertah.

(3) Oseba ima pravico sprejemati in pošiljati pošiljke preko psihiatrične bolnišnice in socialno varstvenega zavoda. Oseba lahko sprejema pošiljke s hrano, denarjem, perilom, osebnimi in drugimi predmeti ter časopisi in knjigami.

(4) Nadzor nad vsebino prejetih pošilk iz prejšnjega odstavka ob prisotnosti osebe opravljajo zaposleni, ki jih za to pooblasti direktor psihiatrične bolnišnice oziroma socialno varstvenega zavoda, če je ogrožena varnost osebe, drugih ali psihiatrične bolnišnice oziroma socialno varstvenega zavoda.

20. člen

(1) Osebi se omogoči telefonske pogovore.

(2) Stroške telefonskih pogovorov krije oseba.

21. člen

(1) Oseba ima pravico sprejemati obiske v skladu s hišnim redom psihiatrične bolnišnice oziroma socialno varstvenega zavoda.

(2) Osebi se lahko omogoči najmanj dvakrat tedensko obisk najbližje osebe in drugih.

(3) Obiski osebe se praviloma opravijo v posebnih, primerno opremljenih prostorih. Obisk se lahko prekine le, če škodljivo vpliva na zdravstveno stanje osebe, če oseba ali njen obiskovalec motita druge ali če je ogrožena varnost osebe, drugih ali psihiatrične bolnišnice oziroma socialno varstvenega zavoda.

(4) Zoper prekinitev obiska iz prejšnjega odstavka je dovoljena pritožba direktorju psihiatrične bolnišnice oziroma socialno varstvenega zavoda.

3. Pravica do gibanja

22. člen

Oseba ima pravico do gibanja v oddelku pod posebnim nadzorom, v varovanem oddelku in v nadzorovani obravnavi, kolikor s tem zakonom ni drugače določeno.

4. Pravica do zastopnika

23. člen

V postopkih obravnave v oddelku pod posebnim nadzorom, v varovanem oddelku in v nadzorovani obravnavi ima oseba pravico do zastopnika.

24. člen

- (1) Zastopnik opravlja predvsem naslednje naloge:
- osebo na primeren način informira o vsebini pravic iz 12. člena tega zakona, načinih in možnostih njihovega uveljavljanja,
 - daje konkretne usmeritve za uveljavljanje pravic iz 12. člena tega zakona in predlaga možne rešitve,
 - svetuje osebi glede uveljavljanja pravic iz 12. člena tega zakona,
 - prizadeva si za spoštovanje pravic iz 12. člena tega zakona in zasebnosti osebe,
 - preverja, ali se za osebo vodi evidenca o omejevanju pravic oseb iz prvega odstavka 99. člena tega zakona, evidenca o uporabi posebnih varovalnih ukrepov iz drugega odstavka 99. člena tega zakona in evidenca o zdravljenju s posebnimi metodami zdravljenja iz 100. člena tega zakona.

(2) Zastopnik v okviru nalog iz prejšnjega odstavka spoštuje želje osebe, če te za osebo niso škodljive.

(3) Pri uveljavljanju pravic osebe kot uporabnika zdravstvenih storitev pri izvajalcih zdravstvene dejavnosti zastopnik lahko sodeluje z zastopnikom pacientovih pravic v skladu s zakonom, ki ureja pacientove pravice. Zastopnik lahko opravlja tudi naloge zastopnika pacientovih pravic, če je imenovan v skladu z zakonom, ki ureja pacientove pravice.

(4) Zastopnik je dolžan kot poklicno skrivnost varovati vse, kar pri opravljanju svojega dela zve o osebi, zlasti informacije o njenem zdravstvenem stanju, osebnih, družinskih in socialnih razmerah ter informacije v zvezi z ugotavljanjem, zdravljenjem in spremljanjem bolezni ali poškodb.

25. člen

- (1) Za zastopnika je lahko imenovan posameznik, ki izpolnjuje naslednje pogoje:
- ima najmanj visoko izobrazbo,
 - ima opravljen izpit za zastopnika,
 - ima pet let delovnih izkušenj s področja duševnega zdravja,
 - ni pravnomočno obsojen na nepogojno kazen zapora.

(2) Vsebino, pogoje in način opravljanja izpita iz druge alineje prejšnjega odstavka določi minister za socialno varstvo v soglasju z ministrom.

26. člen

(1) Zastopnika imenuje in razrešuje minister za socialno varstvo na podlagi javnega poziva in po predhodnem mnenju ministra. V sklepu o imenovanju zastopnika se določi tudi psihiatrična bolnišnica, na območju katere deluje.

(2) Podrobnejši način in postopek izbire na podlagi javnega poziva določi minister za socialno varstvo v javnem pozivu.

(3) Minister za socialno varstvo razreši zastopnika, če ne izpolnjuje pogojev iz prejšnjega člena, če to sam zahteva ali če svojih nalog ne opravlja v skladu s tem zakonom.

(4) Ministrstvo, pristojno za socialno varstvo, na svoji spletni strani objavi seznam zastopnikov, ki vsebuje naslednje podatke o zastopnikih:

- osebno ime,
- službeno telefonsko številko,
- naziv psihiatrične bolnišnice in območje, na katerem deluje.

(5) Nadzor nad delom zastopnika izvaja minister za socialno varstvo.

27. člen

(1) Oseba zastopnika izbere iz seznama zastopnikov iz četrtega odstavka prejšnjega člena s pisnim pooblastilom. Če oseba zastopnika ne izbere, ga lahko zanjo pooblasti najbližja oseba. Pooblastilo iz tega odstavka lahko oseba kadar koli prekliče na kakršen koli način.

(2) Za mladoletnika in za polnoletno osebo, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost, zastopnika pooblasti zakoniti zastopnik.

(3) Psihiatrična bolnišnica, kjer zastopnik deluje, zagotovi pisarniški prostor za nemoteno delo zastopnika.

(4) Izvajalci programov in storitev za duševno zdravje omogočijo zastopniku dostop do osebe v vseh prostorih, v katerih se izvaja zdravljenje oziroma obravnava, ter dostop do evidenc iz 99. in 100. člena tega zakona.

28. člen

(1) Zastopnik ima pravico do nagrade za svoje delo in do povrnitve stroškov, ki jih je imel pri opravljanju svojih nalog.

(2) Merila za določitev višine nagrade določi minister za socialno varstvo.

(3) Sredstva za delovanje zastopnikov se zagotovijo iz sredstev ministrstva, pristojnega za socialno varstvo.

III. POSEBNI VAROVALNI UKREPI

29. člen

(1) Posebni varovalni ukrep je nujen ukrep, ki se ga uporabi zaradi omogočanja zdravljenja osebe ali zaradi odprave oziroma obvladovanja nevarnega vedenja osebe, kadar je ogroženo njeno življenje ali življenje drugih, huje ogroženo njeno zdravje ali zdravje drugih ali z njim povzroča hudo premoženjsko škodo sebi ali drugim in ogrožanja ni mogoče preprečiti z drugim, blažjim ukrepom.

(2) Posebni varovalni ukrepi se uporabljajo v oddelkih pod posebnim nadzorom in varovanih oddelkih.

(3) Posebna varovalna ukrepa sta telesno oviranje s pasovi in omejitev gibanja znotraj enega prostora.

(4) Posebni varovalni ukrep se uporabi le izjemoma in lahko traja le toliko časa, kolikor je nujno potrebno glede na razlog njegove uvedbe, pri čemer posebni varovalni ukrep telesnega oviranja s pasovi ne sme trajati več kot štiri ure, posebni varovalni ukrep omejitve svobode gibanja znotraj enega prostora pa ne več kot 12 ur. Po preteku navedenega obdobja zdravnik preveri utemeljenost ponovne uvedbe posebnega varovalnega ukrepa.

(5) Osebo, pri kateri je bil uporabljen poseben varovalni ukrep, se nadzoruje, spremlja njene vitalne funkcije in strokovno obravnava ves čas trajanja posebnega varovalnega ukrepa. O izvajanju posebnega varovalnega ukrepa se v zdravstveno dokumentacijo osebe vpišejo natančni podatki o razlogu, namenu, trajanju in nadzoru nad izvajanjem ukrepa. O izvajanju posebnih varovalnih ukrepov psihiatrične bolnišnice in socialno varstveni zavodi vodijo evidenco v skladu z drugim odstavkom 99. člena tega zakona.

(6) O odreditvi in izvedbi posebnega varovalnega ukrepa zdravnik, ki tak ukrep odredi, najkasneje v 12 urah od odreditve ukrepa pisno obvesti direktorja psihiatrične bolnišnice oziroma socialno varstvenega zavoda, najbližjo osebo, odvetnika in zastopnika. Glede mladoletnika ali polnoletne osebe, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost, se obvesti tudi zakonitega zastopnika.

(7) Če zdravnik ob osebi ni prisoten, lahko posebni varovalni ukrep uvede tudi drug zdravstveni delavec oziroma zdravstvena delavka (v nadaljnjem besedilu: zdravstveni delavec) v psihiatrični bolnišnici oziroma strokovni delavec oziroma strokovna delavka (v nadaljnjem besedilu: strokovni delavec) v socialno varstvenemu zavodu, vendar o tem takoj obvesti zdravnika, ki brez odlašanja odloči o utemeljenosti uvedbe ukrepa. Če zdravnik ukrepa ne odredi, se izvajanje ukrepa takoj opusti. Zdravstveni oziroma strokovni delavec o obvestilu zdravnika napravi pisni zaznamek.

(8) Oseba, odvetnik, zakoniti zastopnik, najbližja oseba in zastopnik lahko predlaga izvedbo upravnega nadzora nad odreditvijo in izvedbo posebnega varovalnega ukrepa v skladu s predpisi, ki urejajo upravni nadzor v zdravstveni dejavnosti.

IV. POSTOPKI PRED SODIŠČEM

30. člen

(1) O zadevah po tem zakonu odloča pristojno sodišče v nepravdnem postopku.

(2) Postopki pred sodiščem po tem zakonu so:

- postopek za sprejem na zdravljenje v psihiatrično bolnišnico v oddelek pod posebnim nadzorom brez privolitve na podlagi sklepa sodišča,

- postopek za sprejem na zdravljenje v psihiatrično bolnišnico v oddelek pod posebnim nadzorom brez privolitve v nujnih primerih,
- postopek za sprejem v obravnavo v varovani oddelek socialno varstvenega zavoda brez privolitve na podlagi sklepa sodišča,
- postopek za sprejem na zdravljenje v nadzorovano obravnavo brez privolitve na podlagi sklepa sodišča.

31. člen

(1) V vseh postopkih pred sodišči po tem zakonu je obvezno zastopanje osebe po pooblaščenцу, ki je odvetnik oziroma odvetnica (v nadaljnjem besedilu: odvetnik).

(2) Za mladoletnika in polnoletno osebo, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost, pooblasti odvetnika zakoniti zastopnik, razen če je bil postopek uveden na njegov predlog. V tem primeru odvetnika postavi sodišče.

32. člen

(1) Udeleženec v postopku pred sodiščem je oseba ter posamezniki in organi oziroma organizacije, ki jim ta zakon daje pravico, da se udeležujejo postopka. Sodišče da vsem udeležencem v postopku možnost, da se izjavijo o navedbah drugih udeležencev oziroma da sodelujejo v postopku.

(2) V postopku morajo biti zavarovane pravice in pravni interesi mladoletnika oziroma osebe, ki zaradi duševne motnje ali drugih okoliščin ni sposobna, da bi sama skrbela za svoje pravice in interese. Če oseba ni poslovno sposobna, ji sodišče omogoči, da samostojno opravlja procesna dejanja, če je sposobna razumeti pomen in pravne posledice takih dejanj. Sodišče zasliši osebo, razen če na podlagi neposrednega stika z osebo oceni, da to glede na njeno zdravstveno stanje ni mogoče.

33. člen

(1) Postopki pred sodiščem po tem zakonu so nujni.

(2) V postopkih po tem zakonu je javnost izključena.

(3) Sodišče tiste, ki v postopku sodelujejo, opozori, da so dolžni varovati kot tajnost vse, kar v njem zvedo, in na posledice kršitve tajnosti.

V. POSTOPKI SPREJEMA OSEBE NA ZDRAVLJENJE OZIROMA OBRAVNAVO

1. Postopek sprejema osebe na zdravljenje v psihiatrično bolnišnico v oddelek pod posebnim nadzorom

34. člen

Zdravljenje osebe v oddelku pod posebnim nadzorom se izvaja s privolitvijo osebe ali brez privolitve osebe pod pogoji, ki jih določa ta zakon.

35. člen

(1) Osebi se zagotovi zdravljenje v oddelku pod posebnim nadzorom na podlagi ustreznega, individualno načrtovanega zdravljenja, ki se opredeli v načrtu zdravljenja. Če je oseba zmožna izraziti svojo voljo, se pri pripravi načrta zdravljenja upošteva tudi njeno mnenje, kolikor je to v njeno najboljšo zdravstveno korist.

(2) Načrt zdravljenja se redno preverja in po potrebi revidira.

1.1 Sprejem na zdravljenje s privolitvijo

36. člen

(1) Oseba je sprejeta na zdravljenje v oddelek pod posebnim nadzorom z napotnico ali brez nje, če sprejemni zdravnik ugotovi, da so izpolnjeni vsi pogoji iz prvega odstavka 39. člena tega zakona ter oseba v sprejem in načrt zdravljenja pisno privoli.

(2) Privolitev iz prejšnjega odstavka mora biti izraz svobodne volje osebe, ki temelji na razumevanju položaja in je izoblikovana na podlagi primerne pojasnila o:

- zdravstvenem stanju in verjetnem razvoju ter posledicah bolezni,
- cilju, vrsti in načinu izvedbe, verjetnosti uspeha ter pričakovanih koristih in izidu predlaganega zdravljenja,
- možnih tveganjih, neželenih učinkih, negativnih posledicah in drugih neprijetnostih predlaganega zdravljenja, vključno s posledicami njegove opustitve,
- morebitnih drugih možnostih zdravljenja.

(3) Sprejemni zdravnik da pojasnilo iz prejšnjega odstavka osebi v neposrednem stiku, obzirno, na njej razumljiv način, v celoti in pravočasno.

37. člen

Ob sprejemu sprejemni zdravnik izpolni obrazec o sprejemu na zdravljenje, ki vsebuje najmanj:

- naziv psihiatrične bolnišnice,
- osebno ime, šifro in podpis sprejemnega zdravnika,
- oceno sprejemnega zdravnika, da je bila oseba sposobna razumeti in sprejeti načrt zdravljenja,
- osebno ime, EMŠO, naslov in šifro osebe,
- pisno in lastnoročno podpisano privolitev osebe v sprejem in načrt zdravljenja,
- osebno ime, naslov in telefonsko številko najbližje osebe,
- osebno ime zastopnika, če je ta že izbran, in naziv psihiatrične bolnišnice, na območju katere deluje,
- osebno ime, naslov in telefonsko številko zakonitega zastopnika.

38. člen

(1) Oseba, ki je privolila v sprejem v oddelek pod posebnim nadzorom, lahko kadar koli, izrecno ali z dejanji, iz katerih je to mogoče sklepati, privolitev prekliče in zahteva, da se jo odpusti z zdravljenja v oddelku pod posebnim nadzorom. V tem primeru je treba osebo takoj odpustiti.

(2) Če v primeru iz prejšnjega odstavka zdravnik oceni, da so pri osebi podani razlogi iz 53. člena tega zakona, osebo kljub preklicu privolitve zadrži na zdravljenju ter jo pouči o razlogih za zadržanje in pravici do odvetnika. O zadržanju osebe zdravnik v štirih urah pisno obvesti direktorja psihiatrične bolnišnice.

(3) Direktor psihiatrične bolnišnice oziroma posameznik, ki ga pooblasti (v nadaljnjem besedilu: direktor psihiatrične bolnišnice), v skladu z 59. členom tega zakona takoj obvesti pristojno sodišče, ki odloči o zadržanju po postopku za sprejem na zdravljenje v nujnih primerih. Direktor psihiatrične bolnišnice o zadržanju obvesti tudi najbližjo osebo in zastopnika, če gre za mladoletnika ali polnoletno osebo, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost, pa tudi zakonitega zastopnika.

1.2 Sprejem na zdravljenje brez privolitve

39. člen

(1) Zdravljenje osebe v oddelku pod posebnim nadzorom brez njene privolitve je dopustno, če so izpolnjeni vsi naslednji pogoji:

- če ogroža svoje življenje ali življenje drugih ali če huje ogroža svoje zdravje ali zdravje drugih ali povzroča hudo premoženjsko škodo sebi ali drugim,
- če je ogrožanje iz prejšnje alineje posledica duševne motnje, zaradi katere ima oseba hudo moteno presojo realnosti in sposobnost obvladovati svoje ravnanje in
- če navedenih vzrokov in ogrožanja iz prve in druge alineje tega odstavka ni mogoče odvrniti z drugimi oblikami pomoči (z zdravljenjem v psihiatrični bolnišnici izven oddelka pod posebnim nadzorom, z ambulantnim zdravljenjem ali z nadzorovano obravnavo).

(2) Sprejem na zdravljenje brez privolitve iz prejšnjega odstavka se opravi:

- a) na podlagi sklepa sodišča, ki se izda po predlogu za sprejem v oddelek pod posebnim nadzorom, ali
- b) v nujnih primerih pred izdajo sklepa sodišča, če so izpolnjeni pogoji iz 53. člena tega zakona.

a) Sprejem na zdravljenje brez privolitve na podlagi sklepa sodišča

40. člen

(1) Postopek za sprejem osebe v oddelek pod posebnim nadzorom brez privolitve na podlagi sklepa sodišča se začne na predlog izvajalca psihiatričnega zdravljenja, centra za socialno delo, koordinatorja nadzorovane obravnave, najbližje osebe ali državnega tožilstva.

(2) Predlog iz prejšnjega odstavka lahko za mladoletnika in polnoletno osebo, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost, da tudi zakoniti zastopnik.

41. člen

(1) Predlog iz prejšnjega člena se vloži pri pristojnem sodišču, na območju katerega ima oseba stalno ali začasno prebivališče, oziroma če oseba nima prijavljenega ne stalnega ne začasnega prebivališča, pri sodišču, na območju katerega dejansko biva.

(2) Predlog vsebuje podatke, ki jih mora vsebovati vsaka vloga, in navedbo razlogov, ki utemljujejo obstoj pogojev iz prvega odstavka 39. člena tega zakona.

(3) Predlogu se priloži mnenje izbranega osebnega zdravnika ali psihiatra, ki je osebo pregledal, in ne sme biti starejše od sedmih dni. Če pregled osebe ni mogoč, se predlogu priloži izjava izbranega osebnega zdravnika ali psihiatra, da pregleda ni mogoče opraviti.

42. člen

(1) Sodišče osebi pošlje predlog v enem dnevu od njegovega prejema. Hkrati jo pouči o pravici, da lahko v dveh dneh od vročitve predloga nanj odgovori.

(2) Sodišče pouči osebo tudi o pravici do odvetnika, ki ga v enem dnevu od vročitve predloga izbere sama in o tem obvesti sodišče, sicer ji odvetnika po uradni dolžnosti s sklepom v enem dnevu od poteka časa, v katerem bi si oseba lahko sama izbrala odvetnika, postavi sodišče. Zoper sklep o postavitvi odvetnika po uradni dolžnosti pritožba ni dovoljena.

(3) Sodišče vroči kopijo predloga in mnenja oziroma izjave iz prejšnjega člena tudi odvetniku osebe, ki lahko nanju odgovori v dveh dneh od vročitve.

43. člen

(1) Po prejemu predloga sodišče odredi, da osebo pregleda izvedenec oziroma izvedenka psihiatrične stroke (v nadaljnjem besedilu: izvedenec) in v treh dneh poda mnenje o njenem zdravstvenem stanju, ki vsebuje tudi oceno, ali obstaja možnost zdravljenja v nadzorovani obravnavi oziroma obravnave v varovanem oddelku. V odredbi sodišče določi izvajalca psihiatričnega zdravljenja, pri katerem se opravi pregled. Odredbo posreduje osebi, odvetniku, izvedencu in izvajalcu psihiatričnega zdravljenja.

(2) Osebo lahko izvedenec pregleda tudi proti njeni volji, pod pogoji, ki jih določa 44. člen tega zakona.

44. člen

(1) Na predlog izvedenca lahko sodišče s sklepom odloči, da se oseba za največ dva dni zadrži v psihiatrični bolnišnici, če je to potrebno zaradi narave duševne motnje ali zato, ker se noče prostovoljno podvreči pregledu in ni mogoče drugače ugotoviti obstoja pogojev iz prvega odstavka 39. člena tega zakona.

(2) Osebi je treba na razumljiv način pojasniti razloge za zadržanje in pravice, ki jih ima v času zadržanja.

(3) Zoper sklep iz prvega odstavka tega člena je dovoljena pritožba v enem dnevu od vročitve sklepa.

(4) Sodišče druge stopnje odloči o pritožbi iz prejšnjega odstavka v treh dneh.

(5) Če se pri zadržanju osebe ugotovi, da so izpolnjeni pogoji iz 53. člena tega zakona, se osebo sprejme na zdravljenje v skladu z določbami, ki urejajo sprejem na zdravljenje brez privolitve v nujnih primerih.

45. člen

Če ni možna prostovoljna izvršitev sklepa iz prvega odstavka prejšnjega člena, se za izvršitev sklepa smiselno uporabljajo določbe drugega in tretjega odstavka 52. člena tega zakona.

46. člen

(1) Po pridobitvi mnenja izvedenca sodišče razpiše narok, na katerega povabi predlagatelja, osebo, odvetnika, zakonitega zastopnika, najbližjo osebo, zastopnika in druge, ki bi lahko dali podatke, pomembne za odločitev.

(2) Sodišče odloča na podlagi neposrednega stika z osebo, tako da osebo pred izdajo sklepa vidi in se z njo pogovori, če to dopušča njeno zdravstveno stanje.

47. člen

(1) Sodišče na naroku zasliši izvedenca, ki je izdelal mnenje iz prvega odstavka 43. člena tega zakona, in druge, ki bi lahko dali podatke, pomembne za odločitev. Sodišče zasliši tudi osebo, če je to glede na njeno zdravstveno stanje mogoče. Osebo, ki se zaradi svojega zdravstvenega stanja ne more udeležiti naroka, se lahko zasliši tam, kjer biva.

(2) Predlagatelj, oseba, odvetnik, zakoniti zastopnik in najbližja oseba lahko zaslišanim zastavljajo vprašanja in imajo pravico do vpogleda v sodni spis.

(3) Pravico do vpogleda v sodni spis in do prisotnosti pri izvajanju dokazov lahko sodišče na predlog izvedenca osebi s sklepom v celoti ali delno omeji, če bi lahko nastale škodljive posledice za njeno zdravje ali zaupnost oziroma varnost drugih. Sklep, zoper katerega ni posebne pritožbe, se vroči odvetniku in zakonitemu zastopniku.

48. člen

(1) Če sodišče po izvedenem dokaznem postopku ugotovi, da so izpolnjeni pogoji iz prvega odstavka 39. člena za sprejem v oddelek pod posebnim nadzorom, s sklepom odloči, da se osebo sprejme v oddelek pod posebnim nadzorom in določi tudi čas zadržanja, ki ne sme biti daljši od šestih mesecev, ter psihiatrično bolnišnico, ki naj osebo sprejme.

(2) Če sodišče ugotovi, da so izpolnjeni pogoji iz 75. člena tega zakona za sprejem v varovani oddelek brez privolitve, s sklepom odloči, da se osebo sprejme v varovani oddelek. V sklepu se določi tudi čas zadržanja v varovanem oddelku, ki ne sme biti daljši od enega leta, in socialno varstveni zavod, ki naj osebo sprejme.

(3) Če sodišče ugotovi, da so izpolnjeni pogoji iz drugega odstavka 80. člena tega zakona za sprejem v nadzorovano obravnavo, s sklepom odloči, da se osebo sprejme v nadzorovano obravnavo za obdobje, ki ne sme biti daljše od šestih mesecev. V sklepu sodišče na predlog psihiatrične bolnišnice, na območju katere ima oseba stalno ali začasno prebivališče, oziroma kadar nima prijavljenega ne stalnega ne začasnega prebivališča, na območju, na katerem dejansko biva, določi tudi koordinatorsko nadzorovane obravnave ter vrsto in obseg njegovih pooblastil iz četrtega odstavka 87. člena tega zakona.

(4) S sklepom iz prvega, drugega in tretjega odstavka tega člena sodišče osebi lahko omeji pravice iz drugega in tretjega odstavka 12. člena tega zakona.

(5) Če sodišče ugotovi, da niso izpolnjeni pogoji za sprejem iz prvega, drugega in tretjega odstavka tega člena, s sklepom predlog zavrne.

(6) Sklep iz prvega, drugega, tretjega in petega odstavka tega člena sodišče izda najkasneje v treh dneh po koncu naroka.

49. člen

Sklep iz prejšnjega člena sodišče vroči udeležencem, ki imajo pravico do pritožbe v skladu z drugim odstavkom 50. člena tega zakona.

50. člen

(1) Zoper sklep iz 48. člena tega zakona je dovoljeno vložiti pritožbo v treh dneh od vročitve sklepa. Pritožba ne zadrži izvršitve sklepa.

(2) Pritožbo lahko vloži predlagatelj, oseba, odvetnik, psihiatrična bolnišnica oziroma socialno varstveni zavod, kamor naj bi bila oseba sprejeta, koordinator nadzorovane obravnave, zakoniti zastopnik, najbližja oseba in center za socialno delo, če je osebo obravnaval.

(3) O pritožbi odloči sodišče druge stopnje v treh dneh od prejema pritožbe.

(4) Zoper odločitev sodišča druge stopnje je dovoljena revizija.

51. člen

(1) Stroški postopka za izvedbo dokazov, tolmača in odvetnika osebe se predhodno krijejo iz sredstev sodišča.

(2) Če sodišče predlog za sprejem zavrne, krije stroške postopka predlagatelj. Če je predlagatelj izvajalec psihiatričnega zdravljenja, center za socialno delo, koordinator nadzorovane obravnave ali državno tožilstvo, se stroški postopka krijejo iz sredstev sodišča.

(3) Če sodišče predlogu za sprejem ugodí, se stroški postopka krijejo iz sredstev sodišča, razen stroškov morebitnega pooblaščenca predlagatelja, ki jih krije predlagatelj.

52. člen

(1) Na podlagi sklepa o sprejemu iz prvega in drugega odstavka 48. člena tega zakona psihiatrična bolnišnica oziroma socialno varstveni zavod v treh dneh od vročitve sklepa pozove osebo, da se določenega dne, najkasneje v sedmih dneh po pozivu, zgledí v psihiatrični bolnišnici oziroma socialno varstvenemu zavodu. Izvod poziva pošlje tudi sodišču, ki je izdalo sklep, in odvetniku osebe.

(2) Če oseba določenega dne ne pride v psihiatrično bolnišnico oziroma socialno varstveni zavod in svojega izostanka ne opraviči, direktor psihiatrične bolnišnice oziroma socialno varstvenega zavoda o tem obvesti sodišče, ki je izdalo sklep, izbranega osebnega zdravnika in odvetnika osebe ter odredi prevoz osebe z reševalnim vozilom. Direktor psihiatrične bolnišnice oziroma socialno varstvenega zavoda lahko pri izvedbi nujnega prevoza zahteva pomoč policije.

(3) Če tudi na način iz prejšnjega odstavka ni bilo mogoče izvršiti sklepa sodišča, direktor psihiatrične bolnišnice oziroma socialno varstvenega zavoda obvesti o tem sodišče.

Če sodišče ugotovi, da je bil poziv za sprejem v oddelek pod posebnim nadzorom oziroma v varovani oddelek pravilno vročen, odredi privedbo.

b) Sprejem na zdravljenje brez privolitve v nujnih primerih

53. člen

Oseba je lahko sprejeta na zdravljenje v oddelek pod posebnim nadzorom brez privolitve in pred izdajo sklepa sodišča, če so podani pogoji iz prvega odstavka 39. člena tega zakona, kadar je zaradi narave duševne motnje osebe nujno potrebno, da se ji omeji svoboda gibanja oziroma preprečijo stiki z okolico, še preden se izpelje postopek za sprejem brez privolitve iz 40. do 52. člena tega zakona.

54. člen

(1) Sprejem iz prejšnjega člena se opravi na podlagi napotnice izbranega osebnega zdravnika, psihiatra ali drugega zdravnika, ki je pregledal osebo, če ugotovi, da so podani razlogi iz prejšnjega člena. Napotnici, ki ne sme biti starejša od treh dni, se priloži poročilo o zdravstvenem stanju osebe, v katerem so posebej navedene okoliščine, iz katerih izhaja, da je sprejem nujen.

(2) Ne glede na prejšnji odstavek se osebo lahko sprejme v oddelek pod posebnim nadzorom tudi brez napotnice, če gre za primer iz 57. člena tega zakona.

55. člen

(1) Zdravnik, ki osebo napoti v psihiatrično bolnišnico, po potrebi odredi prevoz z reševalnim vozilom. Zdravnik lahko osebo, ki jo je napotil v psihiatrično bolnišnico in za katero je odredil prevoz z reševalnim vozilom, zadrži proti njeni volji do prihoda reševalnega vozila.

(2) Zdravnik, ki osebo napoti v psihiatrično bolnišnico, lahko pri izvedbi zadržanja in odreditvi prevoza z reševalnim vozilom skladno s predpisom iz drugega odstavka 56. člena tega zakona zahteva pomoč policije.

(3) Pri prevozu osebe z reševalnim vozilom je prisoten zdravnik, ki je osebo napotil v psihiatrično bolnišnico, ali drug zdravstveni delavec, ki ga pisno določi navedeni zdravnik.

56. člen

(1) Kadar ta zakon določa, da lahko zdravnik ali direktor psihiatrične bolnišnice oziroma socialno varstvenega zavoda zahteva pomoč policije, je policija dolžna sodelovati z zdravstvenim osebjem in službo nujne medicinske pomoči ter jim nuditi potrebno pomoč, dokler ogrožanja, ki jo oseba povzroča, ni mogoče omejiti z zdravstvenimi ukrepi.

(2) Način sodelovanja med zdravstvenim osebjem in reševalno službo ter policijo določi minister v soglasju z ministrom, pristojnim za notranje zadeve.

57. člen

(1) Če policija ob posredovanju na javnem mestu, v zasebnih prostorih ali pri izsleditvi tujega državljana, za katerim je razpisana tiralica ali iskanje, domneva, da so pri osebi podani razlogi iz 53. člena tega zakona, o tem nemudoma obvesti službo nujne medicinske pomoči.

(2) Zdravnik, član enote službe nujne medicinske pomoči, osebo na kraju takoj pregleda in če ugotovi, da so podani razlogi iz 53. člena tega zakona, odredi prevoz osebe z reševalnim vozilom v najbližjo psihiatrično bolnišnico.

58. člen

(1) Ob sprejemu v oddelek pod posebnim nadzorom osebo pregleda sprejemni zdravnik in izpolni obrazec, ki vsebuje naslednje podatke:

- naziv psihiatrične bolnišnice,
- osebno ime, šifro in podpis sprejemnega zdravnika,
- osebno ime, EMŠO, naslov in šifro osebe,
- osebno ime, naslov in telefonsko številko najbližje osebe,
- osebno ime zastopnika, če je ta že izbran, in naziv psihiatrične bolnišnice, na območju katere deluje,
- osebno ime, naslov in telefonsko številko zakonitega zastopnika,
- osebno ime zdravnika, ki je osebo napotil v psihiatrično bolnišnico,
- dan, uro in razlog napotitve,
- obrazložitev razlogov, ki utemeljujejo sprejem na zdravljenje brez privolitve,
- osebno ime in sedež odvetnika, če je že izbran.

(2) Če sprejemni zdravnik ob pregledu osebe ugotovi, da razlogi za zadržanje iz 53. člena tega zakona niso podani, sprejem odkloni.

(3) Če sprejemni zdravnik ugotovi, da so podani razlogi za zadržanje iz 53. člena tega zakona, osebo zadrži na zdravljenju ter jo pouči o razlogih, zaradi katerih je zadržana, in o pravici do odvetnika.

(4) Sprejemni zdravnik obvesti najbližjo osebo, zakonitega zastopnika in zastopnika o sprejemu osebe v oddelek pod posebnim nadzorom, in sicer v štirih urah od sprejema.

(5) O zadržanju osebe sprejemni zdravnik v štirih urah pisno obvesti direktorja psihiatrične bolnišnice.

59. člen

(1) Direktor psihiatrične bolnišnice o sprejemu iz prejšnjega člena takoj obvesti pristojno sodišče.

(2) Obvestilo sodišču iz prejšnjega odstavka vsebuje najmanj:

- naziv psihiatrične bolnišnice,
- osebno ime, EMŠO in naslov osebe,
- osebno ime, naslov in telefonsko številko najbližje osebe,
- osebno ime, naslov in telefonsko številko zakonitega zastopnika osebe,
- osebno ime zdravnika, ki je osebo napotil v psihiatrično bolnišnico,
- dan, uro in razlog napotitve,
- obrazložitev razlogov, ki utemeljujejo sprejem na zdravljenje brez privolitve,

- osebno ime in sedež odvetnika ter osebno ime zastopnika in naziv psihiatrične bolnišnice, na območju katere deluje.

60. člen

Za odločanje o sprejemu brez privolitve v nujnih primerih je pristojno sodišče, na območju katerega je sprejemna psihiatrična bolnišnica.

61. člen

(1) Postopek sprejema brez privolitve v nujnih primerih sodišče začne po uradni dolžnosti, ko prejme obvestilo direktorja psihiatrične bolnišnice o sprejemu osebe ali ko na kakšen drug način izve zanj.

(2) Sodišče v enem dnevu od prejema obvestila direktorja iz prejšnjega odstavka oziroma od dneva, ko izve, da je oseba sprejeta v psihiatrično bolnišnico brez svoje privolitve, s sklepom uvede postopek, v katerem postavi izvedenca in odvetnika osebe ter jo pouči o pravici, da lahko postavljenega odvetnika zamenja. Sklep vroči osebi, odvetniku, kateremu se vroči tudi obvestilo direktorja psihiatrične bolnišnice, zakonitemu zastopniku, najbližji osebi in zastopniku.

(3) Zoper sklep iz prejšnjega odstavka ni posebne pritožbe.

(4) Če je sodišče uvedlo postopek brez obvestila psihiatrične bolnišnice, obvesti sodišče o uvedbi postopka tudi psihiatrično bolnišnico, v kateri je oseba zadržana.

62. člen

(1) Sodišče v enem dnevu po izdaji sklepa o uvedbi postopka osebo obišče v oddelku pod posebnim nadzorom in jo v prisotnosti odvetnika, izvedenca in zastopnika zasliši, razen če na podlagi neposrednega stika z osebo ugotovi, da zaslišanje glede na njeno zdravstveno stanje ni mogoče. Sodišče lahko odvetniku in izvedencu sporoči datum in uro obiska v psihiatrični bolnišnici tudi po telefonu ali po elektronski pošti.

(2) Zaslišanje iz prejšnjega odstavka se opravi brez prisotnosti tistih, ki osebo zdravijo oziroma sodelujejo pri zdravljenju.

(3) Sodišče osebi pojasni razloge za uvedbo postopka zadržanja in jo pozove, da se izjavi o zadržanju.

(4) Če oseba ob obisku izjavi, da se z zadržanjem strinja in v sprejem pisno privoli, sodišče s sklepom postopek ustavi.

(5) Ob obisku izvedenec osebo pregleda in na zapisnik poda mnenje o njenem zdravstvenem stanju, ki vsebuje tudi oceno, ali obstaja možnost zdravljenja v nadzorovani obravnavi oziroma sprejema v varovani oddelok.

63. člen

(1) Če sodišče ob obisku osebe iz prejšnjega člena presodi, da je za ugotovitev, ali so podani razlogi za zadržanje v oddelku pod posebnim nadzorom, potrebno opraviti

nadaljnje medicinske preiskave, z začasno odredbo odloči, da oseba ostane na opazovanju v oddelku pod posebnim nadzorom največ dva dni od dneva izdaje začasne odredbe.

(2) Zoper sklep o začasni odredbi ni posebne pritožbe.

64. člen

(1) Sodišče ob obisku zasliši izvedenca, lahko pa tudi zakonitega zastopnika, najbližjo osebo, lečečega zdravnika in druge, ki bi lahko dali podatke, pomembne za odločitev.

(2) Oseba, odvetnik, zakoniti zastopnik in najbližja oseba lahko zaslišanim zastavljajo vprašanja in imajo pravico do vpogleda v sodni spis.

(3) Pravica do vpogleda v sodni spis in do prisotnosti pri izvajanju dokazov se lahko omeji pod pogoji iz tretjega odstavka 47. člena tega zakona.

65. člen

(1) Sodišče v treh dneh po obisku osebe izda sklep, s katerim odloči, da se:

- osebo zadrži v oddelku pod posebnim nadzorom,
- osebo odpusti iz oddelka pod posebnim nadzorom,
- osebi odredi sprejem v varovani oddelek socialno varstvenega zavoda ali
- osebi odredi nadzorovano obravnavo.

(2) S sklepom iz prve, tretje in četrte alineje prejšnjega odstavka sodišče osebi lahko omeji pravice iz drugega in tretjega odstavka 12. člena tega zakona.

(3) Pri izdaji sklepov iz prvega odstavka tega člena se smiselno uporabljajo določbe prvega, drugega in tretjega odstavka 48. člena tega zakona.

66. člen

Sklep iz prejšnjega člena sodišče vroči udeležencem, ki imajo pravico do pritožbe v skladu s prvim odstavkom 67. člena tega zakona.

67. člen

(1) Zoper sklep iz 65. člena tega zakona se lahko pritožijo oseba, odvetnik, zakoniti zastopnik, najbližja oseba, psihiatrična bolnišnica, v kateri je oseba zadržana oziroma je pooblaščen za predlaganje koordinatorske nadzorovane obravnave, ter socialno varstveni zavod, v katerega varovani oddelek je oseba sprejeta, in sicer v treh dneh od dneva vročitve sklepa.

(2) Pritožba ne zadrži izvršitve sklepa.

(3) O pritožbi odloči sodišče druge stopnje v treh dneh od prejema pritožbe.

(4) Zoper odločitev sodišča druge stopnje je dovoljena revizija.

68. člen

Stroški postopka se krijejo iz sredstev sodišča.

1.3 Podaljšanje zadržanja, odpust in premestitev iz oddelka pod posebnim nadzorom

69. člen

Osebi se zadržanje v oddelku pod posebnim nadzorom podaljša, se jo premesti v varovani oddelok ali odpusti iz oddelka pod posebnim nadzorom, če so izpolnjeni pogoji po tem zakonu. Lečeči zdravnik redno obvešča osebo o razlogih za podaljšanje zadržanja, premestitev ali odpust.

70. člen

(1) Če direktor psihiatrične bolnišnice ugotovi, da je za odvrnitev ogrožanja zaradi vzrokov iz prvega odstavka 39. člena tega zakona nujno potrebno nadaljnje zdravljenje v oddelku pod posebnim nadzorom, najmanj 14 dni pred potekom roka iz sklepa sodišča predlaga sodišču, da se zadržanje v oddelku pod posebnim nadzorom podaljša.

(2) V postopku za podaljšanje zadržanja v oddelku pod posebnim nadzorom se smiselno uporabljajo določbe tega zakona o sprejemu na zdravljenje brez privolitve na podlagi sklepa sodišča.

(3) Sodišče lahko čas zadržanja v oddelku pod posebnim nadzorom podaljša, vsakič največ za šest mesecev.

71. člen

(1) Če se zdravstveno stanje osebe toliko izboljša, da ni več razlogov za zadržanje v oddelku pod posebnim nadzorom, jo psihiatrična bolnišnica še pred potekom roka iz sklepa sodišča odpusti iz oddelka pod posebnim nadzorom in o tem obvesti sodišče.

(2) Oseba ali njen odvetnik lahko pred potekom roka, določenega v sklepu sodišča o zadržanju, predlaga sodišču, da se osebo odpusti. Odpust osebe lahko predlaga tudi najbližja oseba in zakoniti zastopnik.

(3) Če sodišče predlog za odpust zavrne, lahko v sklepu določi rok, do katerega ni mogoče vložiti novega predloga za odpust, če iz okoliščin v zvezi z zdravstvenim stanjem osebe izhaja, da pred potekom tega roka ni mogoče pričakovati izboljšanja njenega zdravstvenega stanja.

(4) Rok iz prejšnjega odstavka ne sme biti daljši od enega meseca in teče od dneva izdaje sklepa.

(5) Če je predlog za odpust vložen pred potekom roka iz prejšnjega odstavka, sodišče predlog zavrže.

(6) Sodišče lahko postopek za odpust iz tega člena uvede tudi po uradni dolžnosti.

(7) Če je postopek za odpust uveden po uradni dolžnosti, se stroški postopka krijejo iz sredstev sodišča. Če je postopek za odpust uveden na podlagi predloga iz drugega odstavka tega člena, se stroški postopka krijejo v skladu z 51. členom tega zakona. Glede

ostalih vprašanj se v postopku odpusta smiselno uporabljajo določbe tega zakona o sprejemu na zdravljenje brez privolitve na podlagi sklepa sodišča.

72. člen

Oseba se premesti v varovani oddelek v skladu z določbami 76. člena tega zakona.

2. Postopek sprejema v varovani oddelek socialno varstvenega zavoda

73. člen

Sprejem osebe v varovani oddelek socialno varstvenega zavoda (v nadaljnjem besedilu: varovani oddelek) se izvede s privolitvijo ali brez privolitve osebe pod pogoji, ki jih določa ta zakon.

2.1 Sprejem s privolitvijo

74. člen

(poseg odločbe US o načinu izvrševanja tega člena)

(1) Oseba je sprejeta v varovani oddelek s privolitvijo, če so izpolnjeni vsi naslednji pogoji:

- če je akutno bolnišnično zdravljenje zaključeno oziroma ni potrebno,
- če potrebuje stalno oskrbo in varstvo, ki ju ni mogoče zagotoviti v domačem okolju ali na drug način,
- če ogroža svoje življenje ali življenje drugih ali če huje ogroža svoje zdravje ali zdravje drugih ali povzroča hudo premoženjsko škodo sebi ali drugim,
- če je ogrožanje iz prejšnje alineje posledica duševne motnje, zaradi katere ima oseba hudo moteno presojo realnosti in sposobnost obvladovanja svojega ravnanja,
- če navedenih vzrokov in ogrožanja iz tretje in četrte alineje tega odstavka ni mogoče odvrniti z drugimi oblikami pomoči (izven socialno varstvenega zavoda, v nadzorovani obravnavi),
- če izpolnjuje druge pogoje za sprejem v socialno varstveni zavod, ki jih določajo predpisi s področja socialnega varstva.

(2) Privolitev iz prejšnjega odstavka mora biti izraz svobodne volje osebe, ki temelji na razumevanju položaja in je izoblikovana na podlagi primerne pojasnila o naravi in namenu obravnave. Privolitev mora biti pisna. Za osebo, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost, da privolitev njen zakoniti zastopnik. **(delno razveljavljen)**

(3) Oseba, ki je privolila v sprejem v varovani oddelek, lahko kadar koli, izrecno ali z dejanji, iz katerih je to mogoče sklepati, privolitev prekliče in zahteva, da se jo odpusti iz varovanega oddelka. V tem primeru je treba osebo takoj odpustiti. Enako ravna socialno varstveni zavod v primeru, če privolitev prekliče zakoniti zastopnik. **(delno razveljavljen)**

2.2 Sprejem brez privolitve

75. člen

(1) Če oseba, pri kateri so izpolnjeni pogoji za sprejem iz prvega odstavka prejšnjega člena, v sprejem ne privoli, je sprejem v varovani oddelek dopusten na podlagi sklepa sodišča.

(2) Za postopek sprejema v varovani oddelek na podlagi sklepa sodišča se smiselno uporabljajo določbe 40. do 52. člena tega zakona, če v tem poglavju ni drugače določeno. Predlog za sprejem osebe v varovani oddelek lahko vloži tudi socialno varstveni zavod.

(3) Predlogu za sprejem v varovani oddelek na podlagi sklepa sodišča se priloži mnenje socialno varstvenega zavoda o izpolnjevanju pogojev za sprejem, razen če se je postopek začel na njegov predlog.

76. člen

(1) Osebo, ki je bila v skladu z določbami tega zakona sprejeta v oddelek pod posebnim nadzorom psihiatrične bolnišnice, se lahko ob izpolnjevanju pogojev iz 74. in 75. člena tega zakona pred iztekom roka zadržanja v psihiatrični bolnišnici premesti v varovani oddelek.

(2) Premestitev iz oddelka pod posebnim nadzorom psihiatrične bolnišnice v varovani oddelek se lahko opravi s privolitvijo osebe, pri čemer je treba predhodno pridobiti mnenje socialno varstvenega zavoda, v katerega naj bi bila oseba premeščena, o izpolnjevanju pogojev za sprejem, ali na podlagi sklepa sodišča. V postopku za premestitev se smiselno uporabljajo določbe tega zakona o sprejemu v varovani oddelek brez privolitve na podlagi sklepa sodišča.

77. člen

(1) Zadržanje v varovanem oddelku na podlagi sklepa sodišča se lahko določi za največ eno leto.

(2) Če direktor socialno varstvenega zavoda ugotovi, da je za odvrnitev ogrožanja zaradi vzrokov iz prvega odstavka 74. člena tega zakona nujno potrebno nadaljnje zadržanje v varovanem oddelku, najmanj 14 dni pred potekom roka iz sklepa sodišča predlaga sodišču, da se zadržanje v varovanem oddelku podaljša. V postopku za podaljšanje zadržanja se smiselno uporabljajo določbe tega zakona o sprejemu na zdravljenje brez privolitve na podlagi sklepa sodišča.

78. člen

(1) Za postopek odpusta iz varovanega oddelka se smiselno uporabljajo določbe 71. člena tega zakona.

(2) Osebo, ki je bila v varovani oddelek sprejeta na podlagi sklepa sodišča, se lahko premesti v oddelek pod posebnim nadzorom psihiatrične bolnišnice, pri čemer se smiselno uporabljajo določbe tega zakona o sprejemu na zdravljenje brez privolitve na podlagi sklepa sodišča.

79. člen

V postopku odločanja o sprejemu in premestitvi v varovani oddelek na podlagi sklepa sodišča sodišče pri določitvi socialno varstvenega zavoda upošteva želje in osebne okoliščine osebe ter morebitni predlog najbližje osebe. Pred odločitvijo sodišče pridobi tudi mnenje socialno varstvenega zavoda, v katerega naj bi bila oseba sprejeta oziroma premeščena.

3. Nadzorovana obravnava

3.1 Pogoji za nadzorovano obravnavo

80. člen

(1) Nadzorovana obravnava je obravnava oseb s hudo in ponavljajočo se duševno motnjo, ki se izvaja na podlagi sklepa sodišča pod nadzorom psihiatrične bolnišnice, na območju katere ima oseba stalno ali začasno prebivališče, oziroma kadar nima prijavljenega ne stalnega ne začasnega prebivališča, na območju, na katerem dejansko biva, v skladu z načrtom nadzorovane obravnave izven psihiatrične bolnišnice v domačem okolju osebe.

(2) Zdravljenje osebe v nadzorovani obravnavi je dopustno, če so izpolnjeni vsi naslednji pogoji:

- če gre za osebo s hudo in ponavljajočo se duševno motnjo,
- če se je že zdravila v psihiatrični bolnišnici brez privolitve,
- če je že ogrožala svoje življenje ali življenje drugih ali če je huje ogrožala svoje zdravje ali zdravje drugih ali povzročila hudo premoženjsko škodo sebi ali drugim,
- če je ogrožanje iz prejšnje alineje posledica duševne motnje, zaradi katere ima oseba hudo moteno presojo realnosti in sposobnost obvladovati svoje ravnanje in
- če se oseba lahko ustrezno zdravi v domačem okolju.

81. člen

Če so izpolnjeni pogoji za zdravljenje v nadzorovani obravnavi iz prejšnjega člena, lahko posamezniki, pooblašeni za vložitev predloga v skladu z 40. členom tega zakona, predlagajo, naj se oseba zdravi v nadzorovani obravnavi.

82. člen

(1) Sprejem osebe v nadzorovano obravnavo se opravi na podlagi sklepa sodišča.

(2) Za postopek sprejema v nadzorovano obravnavo na podlagi sklepa sodišča se smiselno uporabljajo določbe 40. do 52. člena tega zakona, če v tem poglavju ni drugače določeno.

83. člen

(1) Sodišče na predlog direktorja psihiatrične bolnišnice lahko s sklepom odloči, da se zdravljenje osebe nadaljuje v nadzorovani obravnavi. Sodišče lahko čas zdravljenja v nadzorovani obravnavi podaljša, vsakič največ za šest mesecev.

(2) Predlog iz prejšnjega odstavka, ki vsebuje tudi predlog za postavitve koordinatorja nadzorovane obravnave ter vrsto in obseg njegovih pooblastil iz 87. člena tega

zakona, se vloži v 15 dneh pred odpustom osebe iz psihiatrične bolnišnice oziroma pred iztekom roka, določenega za zdravljenje v nadzorovani obravnavi.

3.2 Koordinator nadzorovane obravnave

84. člen

(1) Koordinator nadzorovane obravnave je posameznik, ki ga za spremljanje in koordiniranje nadzorovane obravnave posamezne osebe na predlog psihiatrične bolnišnice, na območju katere ima oseba stalno ali začasno prebivališče, oziroma kadar nima prijavljenega ne stalnega ne začasnega prebivališča, na območju, na katerem dejansko biva, s sklepom določi sodišče.

(2) Če koordinator nadzorovane obravnave ne izpolnjuje več pogojev iz prvega odstavka 85. člena ali prvega odstavka 86. člena tega zakona ali če svojih nalog ne opravlja v skladu s tem zakonom, sodišče na predlog psihiatrične bolnišnice določi drugega koordinatorja.

85. člen

(1) Za koordinatorja nadzorovane obravnave se lahko določi posameznik, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- ima najmanj visoko izobrazbo zdravstvene, psihološke, socialne ali pedagoške smeri,
- ima opravljen izpit za koordinatorja nadzorovane obravnave,
- ima tri leta delovnih izkušenj na področju varovanja duševnega zdravja,
- ni pravnomočno obsojen na nepogojno kazen zapora.

(2) Vsebino, pogoje in način opravljanja izpita iz druge alineje prejšnjega odstavka določi minister.

86. člen

(1) Koordinator nadzorovane obravnave je zaposlen v psihiatrični bolnišnici, ki strokovno nadzira njegovo delo.

(2) Sredstva za delo koordinatorjev nadzorovane obravnave se zagotovijo iz sredstev ministrstva, pristojnega za zdravje (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo).

87. člen

- (1) Koordinator nadzorovane obravnave opravlja predvsem naslednje naloge:
- v sodelovanju z osebo in zastopnikom ter delovno skupino, ki jo imenuje direktor psihiatrične bolnišnice, in je sestavljena iz zdravnika, socialnega delavca, medicinske sestre in drugih strokovnjakov, najbližje osebe in drugih, ki lahko vplivajo na potek nadzorovane obravnave, pripravi predlog načrta nadzorovane obravnave,
 - koordinira potek izvajanja načrta nadzorovane obravnave,
 - osebi nudi celostno podporo pri nadzorovani obravnavi.

(2) Koordinator nadzorovane obravnave je dolžan kot poklicno skrivnost varovati vse, kar pri opravljanju svojega dela zve o osebi, zlasti informacije o njenem zdravstvenem

stanju, osebnih, družinskih in socialnih razmerah ter informacije v zvezi z ugotavljanjem, zdravljenjem in spremljanjem bolezni ali poškodb.

(3) Koordinator nadzorovane obravnave lahko od osebe zahteva, da se udeležuje določenih dejavnosti zaradi zdravljenja in da se v času nadzorovane obravnave zdravi v skladu z načrtom nadzorovane obravnave.

(4) Na podlagi sklepa sodišča iz tretjega odstavka 48. člena tega zakona lahko koordinator nadzorovane obravnave od osebe zahteva, da prebiva v določenem kraju oziroma da zagotovi koordinatorju nadzorovane obravnave dostop do prostorov, kjer biva.

88. člen

(1) Če oseba ne upošteva navodil oziroma zahtev koordinatorja nadzorovane obravnave iz prejšnjega člena in je zaradi tega ogroženo njeno zdravje ali če se njeno zdravstveno stanje poslabša tako, da z nadzorovano obravnavo ni več mogoče doseči namena zdravljenja, koordinator nadzorovane obravnave o tem takoj pisno obvesti direktorja psihiatrične bolnišnice. Če gre za mladoletnika oziroma polnoletno osebo, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost, o tem obvesti tudi pristojni center za socialno delo in zakonitega zastopnika.

(2) Če so izpolnjeni pogoji iz 53. člena tega zakona, direktor psihiatrične bolnišnice po obvestilu iz prejšnjega odstavka zagotovi, da se izvedejo ukrepi za sprejem osebe v oddelek pod posebnim nadzorom brez privolitve v nujnih primerih.

3.3 Načrt nadzorovane obravnave

89. člen

(1) Načrt nadzorovane obravnave na predlog koordinatorja nadzorovane obravnave sprejme psihiatrična bolnišnica, na območju katere ima oseba stalno ali začasno prebivališče, oziroma kadar nima prijavljenega ne stalnega ne začasnega prebivališča, na območju, na katerem dejansko biva.

(2) Pri izdelavi načrta nadzorovane obravnave je treba v največji možni meri upoštevati voljo osebe in najbližje osebe.

90. člen

Sredstva za izvajanje načrta nadzorovane obravnave se zagotovijo iz sredstev obveznega zdravstvenega zavarovanja.

4. Obravnava v skupnosti

4.1 Pogoji za obravnavo osebe v skupnosti

91. člen

(1) Obravnava v skupnosti je izvajanje pomoči osebam, ki ne potrebujejo več zdravljenja v psihiatrični bolnišnici ali nadzorovani obravnavi, vendar potrebujejo pomoč pri psihosocialni rehabilitaciji, vsakdanjih opravilih, urejanju življenjskih razmer in vključevanju v vsakdanje življenje na podlagi načrta obravnave.

(2) V skupnosti se lahko obravnava oseba, ki pisno privoli v načrt obravnave v skupnosti.

4.2 Načrt obravnave v skupnosti

92. člen

(1) Za osebo, ki naj bi se obravnavala v skupnosti, se izdela načrt obravnave v skupnosti, ki ga na predlog koordinatorja obravnave v skupnosti sprejme center za socialno delo.

(2) Predlog načrta obravnave v skupnosti pripravi koordinator obravnave v skupnosti v sodelovanju z osebo in multidisciplinarnim timom, ki ga sestavljajo psihiater, patronažna sestra, predstavnik centra za socialno delo in nevladnih organizacij, najbližja oseba in drugi, ki lahko vplivajo na potek obravnave v skupnosti, in ki ga imenuje center za socialno delo.

(3) Koordinator obravnave v skupnosti in izvajalci obravnave v skupnosti medsebojno sodelujejo pri izvajanju načrta obravnave v skupnosti.

(4) Sredstva za izvajanje načrta obravnave v skupnost se zagotovijo iz sredstev ministrstva, pristojnega za socialno varstvo.

(5) Način in vsebino obravnave v skupnosti podrobneje določi minister za socialno varstvo s soglasjem ministra.

4.3 Koordinator obravnave v skupnosti

93. člen

(1) Koordinator obravnave v skupnosti je posameznik, ki ga za spremljanje in koordiniranje obravnave v skupnosti za posamezno osebo določi pristojni center za socialno delo.

(2) Če koordinator obravnave v skupnosti ne izpolnjuje več pogojev iz prvega odstavka 94. člena ali prvega odstavka 95. člena tega zakona ali če svojih nalog ne opravlja v skladu s tem zakonom, center za socialno delo določi drugega koordinatorja.

94. člen

(1) Za koordinatorja obravnave v skupnosti se lahko določi posameznik, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- ima najmanj visoko izobrazbo zdravstvene, psihološke, socialne, pedagoške ali druge ustrezne smeri,
- ima opravljen izpit za koordinatorja obravnave v skupnosti,

- ima tri leta delovnih izkušenj na področju varovanja duševnega zdravja ali socialnega varstva,
- ni pravnomočno obsojen na nepogojno kazen zapora.

(2) Vsebino, pogoje in način opravljanja izpita iz druge alineje prejšnjega odstavka določi minister za socialno varstvo v soglasju z ministrom.

95. člen

(1) Koordinator obravnave v skupnosti je zaposlen pri centru za socialno delo, ki strokovno nadzira njegovo delo.

(2) Sredstva za delo koordinatorjev obravnave v skupnosti se zagotovijo iz sredstev ministrstva, pristojnega za socialno varstvo.

96. člen

- (1) Koordinator obravnave v skupnosti opravlja predvsem naslednje naloge:
- pripravi, koordinira in nadzira izvajanje načrta obravnave v skupnosti,
 - organizira in vodi multidisciplinarni tim iz drugega odstavka 92. člena tega zakona,
 - nudi strokovno podporo in podporo glede namestitve izvajalcem obravnave v skupnosti,
 - skrbi za evidenco obravnav v skupnosti.

(2) Koordinator obravnave v skupnosti po šestih mesecih oceni izvajanje in pripravi morebitne dopolnitve načrta obravnave v skupnosti.

(3) Koordinator obravnave v skupnosti je dolžan kot poklicno skrivnost varovati vse, kar pri opravljanju svojega dela zve o osebi, zlasti informacije o njenem zdravstvenem stanju, osebnih, družinskih in socialnih razmerah ter informacije v zvezi z ugotavljanjem, zdravljenjem in spremljanjem bolezni ali poškodb.

(4) Koordinator obravnave v skupnosti naloge opravlja obzirno in tako, da oseba zaradi tega ni izpostavljena neprijetnostim.

VI. EVIDENCE IN POROČANJE

97. člen

(1) Zastopnik za namen spremljanja nalog iz 24. člena tega zakona vodi evidenco, ki vsebuje podatke o:

- osebnem imenu, EMŠO in naslovu stalnega ali začasnega prebivališča oziroma dejanskega bivališča osebe,
- vrsti nalog, ki jih je opravil,
- vrsti domnevnih kršitev pravic oseb, ki jih je obravnaval,
- datumu prejema obvestila o domnevni kršitvi pravic osebe,
- datumu in načinu rešitve oziroma izvedbe nalog.

(2) Zastopnik ministru za socialno varstvo najpozneje do 15. marca tekočega leta predloži redno letno poročilo o izvajanju svojih nalog za preteklo koledarsko leto.

(3) Poročilo zastopnika iz prejšnjega odstavka je dano v anonimizirani obliki in lahko poleg statističnih podatkov vsebuje tudi splošne ugotovitve in priporočila glede varovanja pravic oseb na področju duševnega zdravja.

98. člen

(1) Ministrstvo, pristojno za socialno varstvo, za namen uresničevanja pravice do zastopnika vodi evidenco, ki vsebuje naslednje podatke o zastopnikih:

- osebno ime, EMŠO in naslov stalnega ali začasnega prebivališča oziroma dejanskega bivališča,
- znanstveni ali strokovni naslov,
- podatke o imenovanju in izpolnjevanju pogojev iz 25. člena tega zakona,
- službeno telefonsko številko,
- naziv psihiatrične bolnišnice in območje, na katerem deluje.

(2) Zastopnik vsako spremembo podatkov iz prejšnjega odstavka nemudoma sporoči ministrstvu, pristojnemu za socialno varstvo.

99. člen

(1) Psihiatrične bolnišnice in socialno varstveni zavodi za namen spremljanja omejevanja pravic oseb iz 12. člena tega zakona vodijo evidenco, ki vsebuje naslednje podatke:

- naziv psihiatrične bolnišnice oziroma socialno varstvenega zavoda,
- osebno ime, EMŠO in šifro osebe, ki ji je bil izdan sklep o omejitvi pravice,
- navedba pravice, ki je bila omejena, razlog omejitve in čas trajanja omejitve.

(2) Psihiatrične bolnišnice in socialno varstveni zavodi za namen spremljanja uporabe posebnih varovalnih ukrepov iz 29. člena tega zakona vodijo evidenco, ki vsebuje naslednje podatke:

- naziv psihiatrične bolnišnice oziroma socialno varstvenega zavoda,
- osebno ime, EMŠO in šifro osebe, pri kateri je bil uporabljen posebni varovalni ukrep,
- vrsta posebnega varovalnega ukrepa, razlog uvedbe oziroma odreditve in čas trajanja ukrepa,
- osebno ime in šifro zdravnika, ki je odredil posebni varovalni ukrep, oziroma osebno ime zdravstvenega ali strokovnega delavca, ki je uvedel posebni varovalni ukrep,
- osebno ime posameznika, ki je obveščen o posebnem varovalnem ukrepu, in njegovem razmerju do osebe.

(3) Psihiatrične bolnišnice predložijo ministru, socialno varstveni zavodi pa ministru za socialno varstvo v anonimizirani obliki redno letno poročilo o omejevanju pravic oseb in uporabi posebnih varovalnih ukrepov najpozneje do 15. marca tekočega leta za preteklo koledarsko leto.

100. člen

(1) Psihiatrične bolnišnice za namen spremljanja izvajanja posebnih metod zdravljenja iz 9. člena tega zakona vodijo evidence, ki vsebujejo naslednje podatke:

- naziv psihiatrične bolnišnice,
- osebno ime, EMŠO in šifro osebe, ki je zdravljena s posebno metodo zdravljenja,
- vrsta posebne metode zdravljenja,
- datum in čas izvajanja posebne metode zdravljenja,

- osebno ime in šifro zdravnika, ki je izvedel posebno metodo zdravljenja.

(2) Psihiatrične bolnišnice predložijo ministru v anonimizirani obliki redno letno poročilo o izvajanju posebnih metod zdravljenja najpozneje do 15. marca tekočega leta za preteklo koledarsko leto.

101. člen

(1) Koordinatorji nadzorovane obravnave za namen spremljanja izvajanja nalog iz 87. člena tega zakona vodijo evidenco, ki vsebuje:

- naziv psihiatrične bolnišnice, ki ga je predlagala,
- datum določitve koordinatorja nadzorovane obravnave,
- datum zaključka nalog oziroma nadzorovane obravnave,
- število oseb, ki jih je v določenem obdobju obravnaval.

(2) Koordinator nadzorovane obravnave predloži ministru redno letno poročilo o izvajanju nadzorovane obravnave najpozneje do 15. marca tekočega leta za preteklo koledarsko leto.

(3) Poročilo koordinatorja nadzorovane obravnave je dano v anonimizirani obliki in poleg statističnih podatkov lahko vsebuje tudi splošne ugotovitve in priporočila glede varovanja pravic oseb na področju duševnega zdravja.

102. člen

(1) Koordinatorji obravnave v skupnosti za namen spremljanja izvajanja nalog iz 96. člena tega zakona vodijo evidenco, ki vsebuje podatke o datumu začetka izvajanja oziroma zaključka obravnave v skupnosti in podatke o številu oseb, ki jih je v določenem obdobju obravnaval.

(2) Koordinator obravnave v skupnosti predloži ministru za socialno varstvo redno letno poročilo o izvajanju obravnave v skupnosti najpozneje do 15. marca tekočega leta za preteklo koledarsko leto.

(3) Poročilo koordinatorja obravnave v skupnosti je dano v anonimizirani obliki in lahko poleg statističnih podatkov vsebuje tudi splošne ugotovitve in priporočila glede varovanja pravic oseb na področju duševnega zdravja.

VII. NADZOR

103. člen

Upravni nadzor nad izvajanjem določb tega zakona pri izvajalcih psihiatričnega zdravljenja opravlja ministrstvo v skladu s predpisi, ki urejajo zdravstveno dejavnost.

104. člen

(1) Inšpekcijski nadzor nad delom izvajalcev psihiatričnega zdravljenja opravlja Zdravstveni inšpektorat Republike Slovenije.

(2) Inšpekcijski nadzor nad delom izvajalcev socialno varstvenih storitev in programov izvaja socialna inšpekcija v okviru Inšpektorata Republike Slovenije za delo.

(3) Poleg nadzora iz prejšnjega odstavka socialna inšpekcija izvaja tudi inšpekcijski nadzor nad delom izvajalcev obravnave v skupnosti v delu, ki se nanaša na socialno varstvene storitve in programe.

(4) Pri izvajanju inšpekcijskega nadzora iz drugega in tretjega odstavka tega člena se smiselno uporabljajo določbe zakona, ki ureja socialno varstvo.

VIII. KAZENSKE DOLOČBE

105. člen

(1) Z globo od 4.100 do 125.000 eurov se kaznuje za prekršek pravna oseba, ki je izvajalec psihiatričnega zdravljenja, izvajalec nadzorovane obravnave, izvajalec socialno varstvenih storitev in programov ali izvajalec obravnave v skupnosti, če:

- ne izpolnjuje kadrovskih, tehničnih in prostorskih pogojev iz 5. člena tega zakona,
- omejuje pravice oseb brez sklepa sodišča oziroma v nasprotju s sklepom sodišča (13. člen),
- nima objavljenega posebnega seznama pravic (drugi odstavek 16. člena),
- krši pravice do dopisovanja, sprejemanja in pošiljanja pošilk, uporabe telefona in sprejemanja obiskov (prvi, drugi in tretji odstavek 19. člena, prvi odstavek 20. člena in prvi odstavek 21. člena),
- krši pravico do gibanja (22. člen),
- krši pravico do zastopnika (23. člen),
- ne zagotovi pisarniških prostorov (tretji odstavek 27. člena),
- ne omogoči zastopniku dostopa do osebe v vseh prostorih (četrti odstavek 27. člena),
- ne sprejme načrta nadzorovane obravnave (prvi odstavek 89. člena),
- ne vodi evidence v skladu z 99. členom tega zakona,
- ne vodi evidence v skladu s 100. členom tega zakona.

(2) Z globo od 200 do 2.100 eurov se za prekršek iz prejšnjega odstavka kaznuje posameznik, ki samostojno opravlja dejavnost.

(3) Z globo od 50 do 1.000 eurov se za prekršek iz prvega odstavka tega člena kaznuje odgovorna oseba pravne osebe in odgovorna oseba posameznika, ki samostojno opravlja dejavnost.

106. člen

Z globo od 200 do 2.100 eurov se kaznuje za prekršek direktor psihiatrične bolnišnice oziroma socialno varstvenega zavoda, če:

- ne obvesti sodišča in oseb v skladu s tretjim odstavkom 38. člena tega zakona,
- ne obvesti sodišča v skladu z drugim in tretjim odstavkom 52. člena tega zakona,
- ne obvesti sodišča v skladu z 59. členom tega zakona.

107. člen

(1) Z globo od 200 do 2.100 eurov se kaznuje za prekršek zdravnik kot posameznik oziroma oseba v socialno varstvenem zavodu kot posameznik, če:

- ne pouči osebe o njenih pravicah oziroma ji ne izroči posebne zloženke (prvi in tretji odstavek 16. člena),
- ne izvaja posebnega varovalnega ukrepa v skladu z drugim, tretjim, šestim in sedmim odstavkom 29. člena tega zakona oziroma izvaja posebni varovalni ukrep dlje časa, kot je to določeno v četrtem odstavku 29. člena tega zakona,
- ne izpolni obrazca v skladu s 37. členom tega zakona,
- ne obvesti direktorja o zadržanju osebe v skladu z drugim odstavkom 38. člena tega zakona,
- ne ravna v skladu s tretjim odstavkom 55. člena tega zakona,
- ne izpolni obrazca v skladu s 58. členom tega zakona.

(2) Z globo od 200 do 2.100 eurov se kaznuje za prekršek zdravstveni delavec oziroma strokovni delavec, če ne obvesti zdravnika v skladu s sedmim odstavkom 29. Člena tega zakona.

108. člen

(1) Z globo od 200 do 2.100 eurov se kaznuje za prekršek koordinator nadzorovane obravnave kot posameznik, če:

- ne pripravi predloga načrta nadzorovane obravnave (prvi odstavek 87. člena),
- ne obvesti direktorja psihiatrične bolnišnice oziroma pristojnega centra za socialno delo in zakonitega zastopnika (prvi odstavek 88. člena).

(2) Z globo od 200 do 2.100 eurov se kaznuje za prekršek zastopnik kot posameznik, če:

- ne vodi evidence iz prvega odstavka 97. člena tega zakona,
- ne posreduje poročila iz drugega odstavka 97. člena tega zakona.

(3) Z globo od 200 do 2.100 eurov se kaznuje za prekršek koordinator obravnave v skupnosti kot posameznik, če:

- ne pripravi načrta obravnave v skupnosti v skladu s prvim odstavkom 96. člena tega zakona,
- ne vodi evidence iz prvega odstavka 102. člena tega zakona,
- ne posreduje poročila iz drugega odstavka 102. člena tega zakona.

Zakon o duševnem zdravju – ZDZdr (Uradni list RS, št. [77/08](#)) vsebuje naslednje prehodne in končne določbe:

»IX. PREHODNE IN KONČNE DOLOČBE

109. člen

(1) Podzakonski predpisi iz tega zakona se izdajo v šestih mesecih od uveljavitve tega zakona.

(2) Minister za socialno varstvo imenuje zastopnike v enem letu od uveljavitve tega zakona.

(3) Psihiatrične bolnišnice zagotovijo koordinatorja nadzorovane obravnave v enem letu od uveljavitve tega zakona.

(4) Centri za socialno delo zagotovijo koordinatorja obravnave v skupnosti v enem letu od uveljavitve tega zakona.

110. člen

Izvajalci psihiatričnega zdravljenja, izvajalci socialno varstvenih programov in storitev ter izvajalci obravnave v skupnosti uskladijo svojo dejavnost z določbami tega zakona v šestih mesecih od uveljavitve podzakonskih predpisov iz 5. člena tega zakona.

111. člen

Vlada Republike Slovenije predloži nacionalni program v sprejem Državnemu zboru Republike Slovenije v enem letu od uveljavitve tega zakona.

112. člen

Sodni postopki, ki so se začeli pred začetkom uporabe tega zakona, se nadaljujejo in dokončajo po določbah tega zakona.

113. člen

Z dnem, ko se začne uporabljati ta zakon, prenehajo veljati določbe 70. do 81. člena Zakona o nepravdnem postopku (Uradni list SRS, št. 30/86 in 20/88 – popravek in Uradni list RS, št. 87/02 – SPZ) in določba 49. člena Zakona o zdravstveni dejavnosti (Uradni list RS, št. 23/05 – uradno prečiščeno besedilo, 15/08 – ZPacP, 23/08 in 58/08 – ZZdrS-E).

114. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne eno leto po njegovi uveljavitvi.«.

Odločba o razveljavitvi tretjega stavka drugega odstavka in tretjega stavka tretjega odstavka 74. člena Zakona o duševnem zdravju z odložnim rokom (Uradni list RS, št. [46/15](#)) določa:

»1. Tretji stavek drugega odstavka in tretji stavek tretjega odstavka 74. člena Zakona o duševnem zdravju (Uradni list RS, št. 77/08) se razveljavita.

2. Razveljavitev začne učinkovati eno leto po objavi te odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije.

3. Do drugačne zakonske ureditve oziroma najkasneje do izteka roka iz prejšnje točke mora biti zagotovljena sodna kontrola odvzema prostosti osebam, ki jim je odvzeta

poslovna sposobnost. Oseba, ki ji je odvzeta poslovna sposobnost, se sprejme v varovani oddelek socialnovarstvenega zavoda s privolitvijo njenega zakonitega zastopnika. V osmih dneh po njenem sprejemu v varovani oddelek mora dati socialnovarstveni zavod sodišču predlog po postopku iz 75. člena Zakona o duševnem zdravju.

4. V primerih, v katerih so bile osebe, ki jim je odvzeta poslovna sposobnost, v varovane oddelke sprejete na podlagi ureditve iz 1. točke izreka te odločbe in so v njih na dan objave te odločbe, mora dati socialnovarstveni zavod sodišču predlog po postopku iz 75. člena Zakona o duševnem zdravju v 30 dneh po objavi te odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije.«.

Odločba o ugotovitvi protiustavnosti Zakona o duševnem zdravju ter o ugotovitvi kršitve pritožnikovih pravic iz prvega in drugega odstavka 19. člena ter prvega odstavka 21. člena Ustave (Uradni list RS, št. [44/19](#)) določa:

- »1. Zakon o duševnem zdravju (Uradni list RS, št. 77/08) je v neskladju z Ustavo.
2. Državni zbor mora ugotovljeno protiustavnost odpraviti v roku devetih mesecev po objavi te odločbe v Uradnem listu Republike Slovenije.
3. Vlada mora brez nepotrebnega odlašanja sprejeti nujne ukrepe v skladu s 35. točko obrazložitve te odločbe.
4. S sklepom Višjega sodišča v Ljubljani št. II Cp 2803/2017 z dne 7. 12. 2017 in sklepom Okrajnega sodišča v Ljubljani št. Pr 24/2017, Pr 200/2017 z dne 1. 12. 2017 so bila pritožniku kršena jamstva, ki jih v zvezi s pravico do varstva osebnosti zagotavlja prvi in drugi odstavek 19. člena Ustave.
5. S sklepom Višjega sodišča v Ljubljani št. II Cp 2803/2017 z dne 7. 12. 2017 in sklepom Okrajnega sodišča v Ljubljani št. Pr 24/2017, Pr 200/2017 z dne 1. 12. 2017 je bila pritožniku kršena pravica do varstva človekove osebnosti in dostojanstva med odvzemom prostosti iz prvega odstavka 21. člena Ustave.«.